

CINEMA

Chaplin en imatges

Feliu Viaplana

Fins al 27 d'abril es pot veure al CaixaForum de Barcelona l'exposició *Chaplin en imatges*. Organitzada conjuntament per La Fundació "la Caixa" i NBC Photographie, tracta sobre la vida de Chaplin i, principalment, de la creació i evolució del seu cèlebre personatge Charlot. Es poden veure més de 250 documents, entre fotografies, pòsters, escrits i seqüències dels seus films, i filmacions inèdites.

La iniciativa ja és lloable en si mateixa perquè implica una voluntat de reflexió sobre l'obra de Chaplin, un dels grans autors del cinema. Potser el més destacat de l'exposició, per a qui no se li fa estrany veure films còmics muts de fa quasi 90 anys, són les filmacions inèdites. La primera és una gravació d'una seqüència del rodatge de *The great dictator* (1940, El gran dictador), realitzada per Sidney, el germà de Chaplin, i rodada en color. És sorprenent veure un fragment de *The great dictator* com no havies vist mai. També hi ha *How to make movies* (1918, Com es fan les pel·lícules), en què es veuen els estudis de Chaplin i una fantàstica escena de preparació d'una seqüència, juntament amb d'altres actors, on veiem la transformació de Chaplin en Charlot. A la darrera part de l'exposició, es pot veure una sèrie de filmacions casolanes de Chaplin i la seva família a Suïssa.

Chaplin venia d'una família d'artistes del music-hall i va tenir una infància bastant desgraciada, fruit de viure en la misèria, un pare alcohòlic i una mare esquizofrènica. De molt petit ja sortia en números de music-hall i, més tard, gràcies a la recomanació del seu germà, es va enrolar amb la companyia de Fred Karno, que el portaria a fer una gira pels Estats Units. A partir d'aquí, entraria en contacte amb Mack Sennett, que li va oferir un contracte per actuar en films còmics. Des de la seva segona pel·lícula, *Kid Auto Races in Venice* (1914, Carreres Sofocantes), ja apareixeria amb la indumentària pròpia del personatge de Charlot. És a dir: bombí espellit, bigoti triangular, jaqueta d'una talla menys, pantalons de dues talles més, bastó i sabatots més a la mida de la seva intrepidesa que no pas del seu peu. La combinació d'aquests elements, utilitzats d'una certa forma, ajudaven a entreveure els estats d'ànim del personatge. Tot i que en alguns films no apareix amb aquesta indumentària, sí que fou la més característica i la més utilitzada. La personalitat del personatge, però, va anar evolucionant. En els primers films tenia un caràcter bastant poca-solta, groller i antipàtic. De mica en mica, Chaplin va anar llimant el tarannà de Charlot i el va acabar convertint en algú amb més simpatia i humanitat, però, això sí, sempre solitari.

Chaplin té l'habilitat de ficar-se a la butxaca el públic des de la primera seqüència dels seus films. Perquè els *gags* que escenifica Charlot tracten, per damunt de tot, de la condició humana. El seu to universalista fa pensar que una hipotètica discussió sobre la vigència de les seves pel·lícules en l'actualitat està desproveïda de qualsevol fonament.

Encara que els films de l'època muda tenen aquest estigma d'*antics* pel seu component estètic i que la evolució de la tècnica cinematogràfica fa que ens sembli que el temps que ens separa no es mesura en anys. Però qui aconsegueix trencar aquesta barrera de les aparences i posar-se en l'adequada situació troba filmografies riquíssimes i una puresa especial en imatges que en molts casos els films sonors no superen. Les pel·lícules de Chaplin en són un bon exemple. A un neòfit immobiliària li pot semblar rar que a algú li agradin aquests films, però si busquem en l'actualitat més o menys recent, podem trobar exemples com els episodis televisius de Mr. Bean, personatge creat per Rowan Atkinson, extensament popular, que es serveix bàsicament del gest i no utilitza la paraula. En certa manera, com feien, per altres raons, els còmics muts.

La personalitat de Charlot, en les seves pel·lícules de maduresa, com *The Kid* (1921, El Chico), *The Gold Rush* (1925, La quimera del oro) i *The Circus* (1928, El circo), ja estaria del tot definida tal i com el recorda la memòria col·lectiva. Generalment té problemes amb l'autoritat, en la majoria dels casos, quan veu un policia, gira cua. La utilització que fa dels objectes, sobretot si són moderns, no té res a veure amb l'objectiu pel qual van ser creats. Les resolucions dels problemes en què es troba Charlot són sovint del tot estrambòtiques o bé evita l'enfrontament i marxa per la porta del darrere, per anar a trobar, finalment, la seguretat d'aquella carretera solitària per on camina al final de cada film.

Charlot és el nom pel qual se'l coneix a Espanya, Itàlia i França, però a la resta de països és simplement *The Tramp*. De fet, era comú a l'època, a segons quins països, com Espanya, adaptar els noms dels còmics. Un altre exemple és Buster Keaton, un altre gran còmic imprescindible, que a Espanya era *Pamplinas*. Que Charlot sigui simplement *The Tramp* en la versió original fa pensar en fins a quin punt Chaplin volia que el seu personatge fos més un concepte, un vehicle per riure'ns de la nostra pròpia condició. És que els grans còmics del cinema han anat més enllà de fer ganyotes i buscar el *gag* fàcil, autors com el mateix Chaplin, o com Jacques Tati, han sabut transmetre la seva visió del món i de la condició humana per mitjà dels seus *gags*. ●